

Jerzy Jodłowski

Wspomnienia pośmiertne

Palestra 25/6(282), 98-99

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSPOMNIENIA POŚMIERTNE**WACŁAW BARCIKOWSKI****(1887—1981)**

W dniu 2 maja 1981 r. zmarł w wieku 94 lat Wacław Barcikowski, wybitny adwokat i obrońca lat międzywojennych oraz wybitny działacz państwowy i polityczny w okresie powojennym.

Wacław Barcikowski urodził się w dniu 10.X.1897 r. w Warszawie w rodzinie robotniczej. Jako kilkunastoletni chłopiec pracował fizycznie w Zakładach Szukierta i Siemensa w Warszawie. Pracę zarobkową łączył z pracą samokształceniową. Jednocześnie brał udział w manifestacjach robotniczych i działalności rewolucyjnej, za co został usunięty z pracy. Ścigany przez policję carską, wyjechał w 1904 r. do Moskwy, gdzie brał udział w rewolucji 1905 r. W 1912 r. zdał maturę jako ekstern i wstąpił na Wydział Prawa Uniwersytetu Moskiewskiego, który ukończył już podczas I wojny światowej. Następnie został powołany do wojska i skierowany na front w służbie sanitarnej.

Po zakończeniu I wojny światowej Wacław Barcikowski wraca do kraju i w latach 1919-1924 pracuje w sądownictwie: początkowo w Warszawie, a następnie w Sosnowcu, gdzie pełnił funkcję podprokuratora Sądu Okręgowego. Stanowisko to opuścił, nie chcąc oskarżać w procesach politycznych.

W roku 1924 wpisał się na listę adwokacką w Warszawie, podejmując działalność obrońcy w procesach karnych. W okresie międzywojennym brał udział we wszystkich większych procesach społeczno-politycznych. Był obrońcą w procesie brzeskim, w sprawie o rozruchy w Toruniu (1931), w głośnym procesie łódzkim 55 działaczy KPP i KPZU. Z ramienia Association Juridique Internationale został wyznaczony obrońcą w sprawie Ernesta Thälmana (władze hitlerowskie nie dopuściły adwokatów zagranicznych do udziału w tej sprawie). W r. 1938 był współzałożycielem Demokratycznego Związku Adwokatów Polskich (nie zalegalizowanego przez władze sanacyjne).

W okresie tym brał czynny udział w życiu adwokatury stołecznej. Podjął m.in. szeroką akcję na rzecz wprowadzenia emerytur adwokackich. Sprawie tej poświęcił obszernie, źródłowe i prawnoporównawcze opracowanie, ogłoszone w kilku numerach „Palestry” z r. 1938 i 1939, zakończone publikacją opracowanego przez siebie projektu ustawy o funduszu ubezpieczeniowym adwokatów („Palestra” nr 4/1939).

Jednocześnie pracował aktywnie na polu społecznym. Był współzałożycielem i przez kilka lat sekretarzem generalnym, a następnie członkiem Prezydium Ligi Obrony Praw Człowieka i Obywatela — do czasu rozwiązania tej organizacji przez rząd sanacyjny. W r. 1936 kierował w Polsce pracami przygotowawczymi do Międzynarodowego Kongresu w obronie pokoju.

W okresie okupacji nie podjął pracy w adwokaturze i nie figurował na liście adwokackiej. Poświęcił się pracy konspiracyjnej, zmieniając wielokrotnie nazwisko. Był przewodniczącym podziemnej organizacji Polska Ludowa Akcja Niepodleg-

łościowa, a następnie Naczelnego Komitetu Ludowego i w r. 1944 Centralnego Komitetu Ludowego, skupiającego przedstawicieli podziemnych organizacji lewicowych.

Po wyzwoleniu całą swą wiedzę, talent i energię oddaje bez reszty na usługi odradzającego się Państwa Ludowego. Staje — obok Wincentego Rzymowskiego i Mieczysława Michałowicza — na czele Stronnictwa Demokratycznego, pełniąc w jego władzach funkcje najpierw wiceprezesa (od listopada 1945 do października 1949 r.) a następnie prezesa Centralnego Komitetu (od października 1949 r. do listopada 1956 r.). W r. 1945 zostaje z ramienia Stronnictwa Demokratycznego wiceprezydentem Krajowej Rady Narodowej. W tymże roku zostaje powołany na stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Po wyborach w 1947 zostaje wicemarszałkiem Sejmu Ustawodawczego, a w latach 1952—1956 pełni funkcje zastępcy Przewodniczącego Rady Państwa.

Jednocześnie Wacław Barcikowski działał aktywnie w wielu organizacjach społecznych. Był współzałożycielem i pierwszym prezesem Zarządu Głównego Zrzeszenia Prawników Demokratów (1945—1948). Był przewodniczącym Polskiego Związku Zachodniego i prezesem Polskiego Komitetu Słowiańskiego. Był członkiem władz Międzynarodowego Zrzeszenia Prawników Demokratów i przewodniczył delegacjom polskim na kongresy tej organizacji w Pradze w 1948 r., w Berlinie w 1951 i w Wiedniu w 1954 r.

Po przemianach w roku 1956 Wacław Barcikowski wycofał się z życia politycznego i państwowego. Boleśnie przeżył ujawnione fakty naruszania praworządności i wypaczeń w wymiarze sprawiedliwości, któremu w najlepszej wierze patronował. Nie czekając na upływ kadencji Rady Państwa, w listopadzie 1956 r. złożył funkcję zastępcy Przewodniczącego RP. Jednocześnie zrezygnował z funkcji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Przewodniczącego Centralnego Komitetu Str. Dem.

Ostatnie lata swego życia Wacław Barcikowski spędził w zaciszu domowym, poświęcając się pracy pisarskiej. W roku 1971 Zjazd Zrzeszenia Prawników Polskich nadał mu funkcję członka honorowego.

Ze śmiercią Wacława Barcikowski odszedł jeden z ostatnich najwybitniejszych przedstawicieli adwokatury polskiej i obrońców politycznych okresu międzywojennego oraz wybitny działacz państwowy i polityczny Polski Ludowej. Całe życie był wierny ideom demokracji i postępu społecznego, służbie którym z najwyższym zaangażowaniem poświęcił najlepsze lata swego długiego życia.

Jerzy Jodłowski